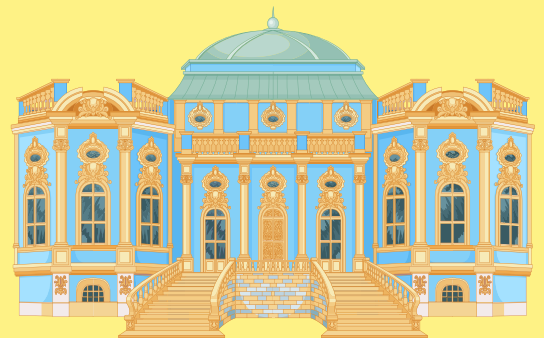

EPOKI W PIGUŁCE

Barok

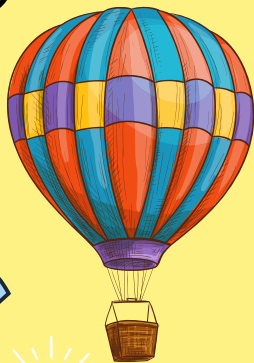

- ☉ Przepyty, bogactwo
- ☉ Inność, dziwaczność, zaskoczyć, zadziwić, szokować
- ☉ Nietrwałość człowieka, niepewność, przemijanie
- ☉ Bóg w centrum
- ☉ Konceptyzm, marinizm --> celem poezji zaskoczenie i zadziwienie tzw. konceptem (pomysłem) osiąganym kunsztownym i zawiłym stylem, niezwykłymi metaforami, obrazami
- ☉ Sarmatyzm w Polsce
 - kult szlacheckości, kult starodawności
 - gościnność
 - katolicyzm
 - megalomania
 - ksenofobia

Oświecenie

- ☉ Kierowanie się rozumem
- ☉ Kult wiedzy i nauki
- ☉ Epoka wynalazków (np. maszyna parowa)
- ☉ „myślę, więc jestem” Kartezjusz – racjonalizm, czyli źródłem poznania jest rozum ludzki
- ☉ Empiryzm – John Locke, czyli poznanie przez doświadczenie
- ☉ Deizm, ateizm, teizm
- ☉ Rokoko - asymetria, płynność linii, pastelowe barwy, bogactwo zdobień, bardzo bogate złożenia, motywy egzotyczne
- ☉ Klasycyzm - styl w muzyce, sztuce, literaturze oraz architekturze odwołujący się do kultury antycznej
- ☉ Ignacy Krasicki - bajki

PAN TADEUSZ

MOTYWY

Motyw tańca

Polonez w końcówce „Pana Tadeusza” symbolizuje nadzieję na przyszłość, którą winien pielęgnować każdy patriota. Jako taniec pełen elegancji i harmonii, staje się symbolem wiary w lepsze jutro, w którym Polska odzyska swoją niepodległość. Jednak polonez to także symbol odchodzącego świata szlacheckiego, który z biegiem czasu zostaje wyparty przez zmiany społeczne i polityczne. Warto zauważyć, że szlachta, pomimo swoich wad i słabości, była jednak nośnikiem wartości narodowych, które Mickiewicz starał się zachować i utrwalić.

Taniec, będący częścią tej kultury, stanowi pożegnanie z minioną epoką, która już nie wróci. Taniec końcowy zamyka także wszystkie spory i konflikty, które przewijały się przez utwór. Jest momentem pojednania i zgody, co dodatkowo podkreśla optymistyczny ton zakończenia dzieła. Ostatnie chwile tańca na zamku Sopliców dają nadzieję na zjednoczenie narodowe i przyszłą wolność, które mogą nadejść, gdy naród będzie współdziałał w duchu patriotyzmu i jedności.

Motyw arkadii – raju

Topos Arkadii – kraina wiecznej szczęśliwości, raj na ziemi, który jako pierwszy opisał Wergiliusz.

Mickiewicz idealizuje przyrodę, pokazuje ją w sposób wręcz baśniowy, przedstawia jako **arkadię** – krainę za którą tęskni i do której chciałby jeszcze wrócić. Fascynacja przyrodą podkreśla tęsknotę poety za Litwą.

Motyw Arkadii w „Panu Tadeuszu” jest reprezentowany przez Soplicowo, przedstawiane jako kraina szczęśliwości, ładu i spokoju. Soplicowo to miejsce, które w utworze pełni rolę sielankowego, niemal idealnego świata, w którym życie toczy się w harmonii z naturą, a mieszkańcy poświęcają się codziennym przyjemnościom i drobnym rozrywkom.

WESELE

KONTEKSTY

Kontekst biograficzny

Inspiracją do napisania „Wesela” było autentyczne wydarzenie – ślub poety Lucjana Rydla z chłopką Jadwigą Mikołajczykówną, który odbył się w 1900 roku w podkrakowskich Bronowicach. Stanisław Wyspiański był gościem na tym weselu i zainspirowany jego przebiegiem postanowił stworzyć dramat ukazujący relacje między inteligencją a chłopstwem. Wiele postaci w utworze ma swoje odpowiedniki w rzeczywistości, np. Gospodarz to Włodzimierz Tetmajer, a Pan Młody to sam Lucjan Rydel. Autor, jako artysta i obserwator, dostrzegał powierzchowność fascynacji inteligencji wsią oraz brak rzeczywistego porozumienia między warstwami społecznymi. Poprzez wprowadzenie wątków fantastycznych nadał rzeczywistym wydarzeniom głębszy wymiar, ukazując duchowe i narodowe dylematy swoich bohaterów. W ten sposób Wyspiański nie tylko odtworzył wesele, ale także stworzył metaforyczny obraz społeczeństwa polskiego na przełomie XIX i XX wieku.

Kontekst historyczny

Dramat Wyspiańskiego odnosi się do ważnych wydarzeń w historii Polski, takich jak rabacja galicyjska z 1846 roku, której przywódca Jakub Szela pojawia się w utworze jako Upiór. Na przestrzeni dziejów chłopci wielokrotnie byli wykorzystywani jako siła polityczna, co dramatycznie uwidoczniło się w brutalnych wydarzeniach rabacji, kiedy zwrócili się przeciwko szlachcie. Odniesienia do powstań narodowych i rozbiorów Polski podkreślają, że podziały społeczne i brak jedności były jedną z głównych przyczyn upadku kraju. „Wesele” jest więc refleksją nad historią, w której ciągle konflikty i błędy przeszłości uniemożliwiają narodowi skuteczną walkę o niepodległość.

Kontekst społeczny

„Wesele” ukazuje głęboki podział społeczny między inteligencją a chłopstwem, który mimo prób zbliżenia się tych dwóch warstw, pozostaje nie do przezwyciężenia. Inteligencja, reprezentowana przez artystów i polityków, traktuje wieś z fascynacją, ale jej zainteresowanie kulturą chłopską jest powierzchowne i nie prowadzi do realnej integracji. Chłopi, choć dumni ze swojego pochodzenia i siły, pozostają podejrzliwi wobec inteligencji i nie ufają jej intencjom. Wyspiański ukazuje, że różnice w mentalności, wykształceniu i doświadczeniach historycznych sprawiają, iż niemożliwe jest zbudowanie wspólnej drogi do odzyskania niepodległości.

ZBRODNIA I KARA

KONTEKSTY

Gotowe konteksty literackie do wykorzystania w rozprawce

Dziady cz. III

Podobnie jak w „Zbrodni i karze”, w „Dziadach cz. III” Adama Mickiewicza poruszana jest tematyka buntu oraz przekonania o własnej wyjątkowości. Raskolnikow, popełniając zbrodnię, buntuje się przeciwko obowiązującym normom moralnym. Początkowo nie odczuwa wyrzutów sumienia, ale stopniowo zaczyna zmagać się z konsekwencjami swojego czynu, co prowadzi go do odkupienia przez cierpienie. W „Dziadach” Konrad buntuje się przeciwko Bogu, żąda od niego władzy, gdyż chce uwolnić uciśniony naród. Obaj bohaterowie mierzą się z własnym egoizmem i pychą – Raskolnikow uważa się za nadczłowieka, a Konrad za równego Bogu.

Makbet

W „Makbecie” Szekspira, podobnie jak w „Zbrodni i karze”, główny bohater dokonuje morderstwa, które prowadzi go do psychicznego rozdarcia i upadku. Makbet, pod wpływem ambicji i manipulacji Lady Makbet, zabija króla Duncana, ale zamiast zdobyć spokój, popada w coraz większą paranoję i moralny chaos. Podobnie Raskolnikow, wierząc w swoją teorię nadczłowieka, morduje lichwiarkę, lecz zamiast wzmocnić swoją pozycję, pogrąża się w wyrzutach sumienia i lęku przed konsekwencjami. Obaj bohaterowie stopniowo tracą kontrolę nad własnym losem – Makbet staje się tyranem i ginie, a Raskolnikow musi przyznać się do winy i ponieść karę. W obu utworach Dostojewski i Szekspir pokazują, jak zbrodnia prowadzi do moralnej destrukcji człowieka.

Ferdydurke

Raskolnikow w „Zbrodni i karze” oraz Józio w „Ferdydurke” Witolda Gombrowicza to bohaterowie, którzy buntują się przeciwko społecznym normom i narzuconym schematom myślenia. Raskolnikow, próbując udowodnić swoją teorię nadczłowieka, dopuszcza się zbrodni, ale nie potrafi uwolnić się od wyrzutów sumienia. Józio natomiast buntuje się przeciwko konwenansom społecznym i próbom wtłoczenia go w rolę „dorosłego” czy „ucznia”, co prowadzi do groteskowych sytuacji. Obaj bohaterowie poszukują własnej tożsamości, ale ich próby kończą się klęską – Raskolnikow zostaje zesłany na Syberię, a Józio, mimo ucieczki, nie znajduje prawdziwej wolności.

ZADANIA MATURALNE

z języka polskiego

2019-2024

SPIIS TREŚCI

5-15	BIBLIA
16-25	MITOLOGIA
26-27	PIEŚN O ROLANDZIE
28-48	JAN KOCHANOWSKI
49-50	KAZANIA SEJMOWE
51-53	MAKBET
54-57	SKĄPIEC
58-67	IGNACY KRASICKI
68-82	DZIADY CZ. III
83-86	PAN TADEUSZ
87-88	KORDIAN
89-90	ZEMSTA
91-102	LALKA
103-112	POTOP
113-124	WESELE
125-128	PRZEDWIOŚNIE
129-134	KAZIMIERZ PRZERWA-TETMAJER
135-136	FERDYDURKE

SPIIS TREŚCI

137-144	LITERATURA WOJNY I OKUPACJI
145-151	INNY ŚWIAT
152-157	ZDĄŻYĆ PRZED PANEM BOGIEM
158-161	DŻUMA
162-163	ROK 1984
164-169	TANGO
170-171	GÓRĄ EDEK
172-173	MIEJSCE
174-175	PROFESOR ANDREWS W WARSZAWIE
176-203	Z JAKIEJ LEKTURY POCHODZI TEN FRAGMENT?
204-207	JĘZYKOWE
208-255	RÓŻNE

Zadanie 7. (0–1)

matura 2024 czerwiec

Zapoznaj się z reprodukcją obrazu.

Merry-Joseph Blondel

Słońce albo upadek Ikara

Merry-Joseph Blondel, *Słońce albo upadek Ikara*, www.wikipedia.org

Wykaż, że sytuacja ukazana na obrazie jest zgodna z mitem o Dedalu i Ikarze zawartym w *Mitologii* Jana Parandowskiego.

.....

.....

.....

.....

.....

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wykazanie, że sytuacja na obrazie jest zgodna z mitem o Dedalu i Ikarze.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Na obrazie widać Dedala i Ikara. Skrzydła Dedala są sprawne, ale skrzydła Ikara rozpadły się i młodzieniec spada.
- Na obrazie widać spadającego Ikara, ponieważ słońce roztopiło wosk sklejaący skrzydła.
- Według mitu Ikar wzniósł się zbyt blisko słońca, w wyniku czego jego skrzydła się rozpadły, a Ikar runął w dół. Na obrazie, ukazana jest ta sama sytuacja: Ikar znalazł się zbyt blisko Heliosa/boga Słońca – dlatego skrzydła Ikara rozpadły się, bohater spada.

Zadanie 11.

matura poprawkowa 2024 sierpień

Przeczytaj fragment *Potopu* Henryka Sienkiewicza.

Henryk Sienkiewicz

Potop

– Wracam do materii – mówił Zagłoba. – Owóż, *repeto*¹, należałby mi się wypoczynek, ale że ojczyzna w paroksyzmie², że nieprzyjaciół depce naszą ziemię, przeto tu jest, mości panowie, aby razem z wami oponować się *hostibus*³ w imię tej matki, która nas wszystkich wykarmiła. Kto przy niej dziś nie stanie, kto jej na ratunek nie pobieży, ten nie syn, ale pasierb, ten niegodzien jej miłości. Ja stary, idę, niech się dzieje wola boża, a jeśli zginąć przyjdzie, tedy ostatnim tchem będę wołał: „Na Szweda! panowie bracia! Na Szweda!...”. Poprzysięgnijmy sobie, że nie prędzej popuścimy szablę z dłoni, aż ich z ojczyzny wyżeniam!...

Henryk Sienkiewicz, *Potop*, Warszawa 1982.

¹ *Repeto* – powtarzam.

² Paroksyzm – nagle wystąpienie lub zaostrzenie się objawów chorobowych.

³ *Hostibus* – wrogom.

Zadanie 11.1. (0–1)

Wykaż, że w podanym fragmencie *Potopu* Henryka Sienkiewicza Zagłoba posługuje się co najmniej jednym argumentem odwołującym się do emocji.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 11.2. (0–1)

Uzupełnij tabelę. Z zacytowanego fragmentu *Potopu* wypisz przykład środka retorycznego i podaj jego nazwę.

Przykład środka retorycznego	Nazwa środka retorycznego

Zasady oceniania

1 pkt – trafne wykazanie, że Zagłoba posługuje się argumentem odwołującym się do emocji.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Zagłoba podkreśla, że ojczyznę należy kochać.
- Zagłoba podkreśla, że ten, kto nie będzie walczył w obronie ojczyzny, nie zasługuje na jej miłość.
- Zagłoba próbuje zawstydzić odbiorców poprzez deklarację, że pójdzie walczyć, chociaż jest stary.
- Zagłoba przypomina Polakom, że mają powinności/obowiązki wobec ojczyzny jak wobec matki.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne podanie przykładu środka retorycznego i jego nazwy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Przykład środka retorycznego	Nazwa środka retorycznego
„Kto przy niej dziś nie stanie, kto jej na ratunek nie pobieży...”	anafora / powtórzenie
„Na Szweda! [...] Na Szweda!”	powtórzenie / wykrzyknienie
panowie bracia!	apostrofa
„ten nie syn, ale pasierb”	antyteza / słownictwo wartościujące
„w imię tej matki, która nas wszystkich wykarmiła”	alegoria ojczyzny jako matki / metafora
„Poprzysięgnijmy sobie”	tryb rozkazujący
<i>repeto / hostibus</i>	zapożyczenia z języka łacińskiego / wyrazy łacińskie / makaronizmy

FUNKCJE JĘZYKA

Funkcje języka z przykładami:

Funkcja magiczna – daje słowom **moc zmiany rzeczywistości**. To np. życzenia, przekleństwa (nie wulgarne, ale z wyrazem złej intencji) czy zaklęcia.

o Przykłady:

- „Wszystkiego najlepszego!”
- „Obyś miał szczęście na egzaminie!”
- „A niech cię piorun trafi!”

Funkcja stanowiąca – tu słowa **realnie zmieniają rzeczywistość**,

o Przykłady:

- „Zwalniam pana z pracy.”
- „Ogłaszam was mężem i żoną.”
- „Skazuję oskarżonego na rok pozbawienia wolności.”

Funkcja metajęzykowa – służy do mówienia o samym języku, czyli do **wyjaśniania, jak działa język**, jakie są jego zasady, znaczenia słów itp.

o Przykłady:

- „Zdanie to wyrażenie, które ma podmiot i orzeczenie.”
- „Przymiotniki to słowa, które opisują cechy osób, rzeczy lub zjawisk, np. ‘piękny’, ‘cichy’, ‘szybki’.”

Podsumowanie - funkcje języka:

- Impresywna (nakłanianie do działania),
- Ekspresywna (wyrażanie emocji),
- Informacyjna (przekazywanie informacji),
- Fatyczna (nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktu),
- Poetycka (zwrócenie uwagi na formę języka),
- Stanowiąca (zmienia rzeczywistość)
- Magiczna (odwołuje się do mocy słów i zaklęć)
- Metajęzykowa (omawianie samego języka).

**Teraz czas
na kilka ćwiczeń!**

🔍 To tylko próbka! Chcesz pełny zestaw?

W tej darmowej wersji zobaczyłeś_aś, jak wygląda mój zestaw powtórkowy – a to dopiero początek! 📖✨

👉 Pełna wersja zawiera:

- ✅ 7 kluczowych lektur z gotowymi motywami i kontekstami
- ✅ Ponad 250 stron uporządkowanych według lektur zadań CKE z lat 2019-2024 + odpowiedzi
- ✅ Obrazkową ściągę z epok literackich – skondensowane hasła i infografiki
- ✅ Listę najważniejszych motywów łacińskich i funkcji językowych
- ✅ BONUS: Najczęstsze błędy w rozprawce i jak ich unikać

📌 Kliknij link poniżej i zdobądź pełny zestaw powtórkowy:

[🔗 https://polskibezspiny.pl/](https://polskibezspiny.pl/)